

Gdzie doktorant może szukać pomocy w sprawach dotyczących kształcenia w szkole doktorskiej?

W trakcie kształcenia w szkole doktorskiej doktoranci mogą borykać się z wieloma problemami nie tylko w zakresie interpretacji przepisów prawnych określonych w ustawie Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 742 ze zm.), zwanej dalej: „PSWiN”, właściwym regulaminie szkoły doktorskiej czy też programie kształcenia, ale również trudnościami natury praktycznej dotyczącymi np. pojawienia się niespodziewanych utrudnień w zakresie prowadzenia badań naukowych, nieprawidłowości w relacji z promotorem czy też niedostosowania organizacji kształcenia do potrzeb np. doktorantów niewładających językiem polskim.

Doktoranci często samodzielnie starają się rozwiązać powstały problem nie mając świadomości, że w każdym podmiocie doktoryzującym funkcjonują organy i jednostki, w których mogą szukać pomocy. W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na rolę samorządu doktorantów oraz władz i pracowników administracyjnych szkoły doktorskiej w zakresie wspierania doktorantów w trakcie realizacji procesu kształcenia w szkole doktorskiej. Ponadto warto zaakcentować to, że podmioty doktoryzujące mogą tworzyć specjalne organy i jednostki, których zadaniem jest oferowanie pomocy również doktorantom np. uczelnianych rzeczników praw doktoranta czy centra wspierania studentów i doktorantów. W niniejszym artykule nie sposób nie podkreślić również niebagatelnej roli instytucji Rzecznika Praw Doktoranta Krajowej Reprezentacji Doktorantów w zakresie wspierania społeczności doktoranckiej.

Z art. 110 ust. 3 w zw. z art. 215 ust. 2 PSWiN wynika to, że samorząd doktorantów jest wyłącznym reprezentantem ogółu doktorantów podmiotu prowadzącego szkołę doktorską. Oznacza to, że to wybrani w wyborach przedstawiciele doktorantów uczestniczący w pracach samorządu doktorantów reprezentują społeczność doktorancką zarówno przed organami podmiotu doktoryzującego jak i organizacjami zrzeszającymi doktorantów (M. Klimczyk, M. Wilanowska, Komentarz do art. 215 PSWiN, [w:] W. Kiełbasiński, B. Pietrzyk-Tobiasz, M. Kuliński (red.), Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce dla studenta i doktoranta - komentarz praktyczny, Warszawa 2024). Doktoranci kształcący się w szkole doktorskiej mogą zatem zwracać uwagę samorządowi doktorantów na potrzebę podjęcia rozmów z organami podmiotu doktoryzującego w celu rozwiązania określonych trudności w realizacji procesu kształcenia bądź wprowadzenia rozwiązań korzystniejszych dla środowiska doktoranckiego. Regulamin samorządu doktorantów powinien również określać cele działalności samorządu. W katalogu celów określonym w tym akcie prawnych zdecydowanie nie powinno zabraknąć takich kierunków działań jak zapewnianie doktorantom potrzebnej pomocy oraz współpracy koleżeńskiej, a także wspieranie ich działalności naukowej i aktywizacji samorządowej.

Doktoranci danego podmiotu doktoryzującego powinni bowiem mieć poczucie, że mogą zwrócić się do samorządu doktorantów z każdym problemem związanym z procesem kształcenia oraz aktywnością w środowisku akademickim i nie zostaną zignorowani.

Doktoranci szkół doktorskich mogą również poszukiwać wsparcia u władz i pracowników administracyjnych szkół doktorskich. Szkoła doktorska powinna bowiem zapewniać doktorantowi odpowiednie warunki do realizacji programu kształcenia i Indywidualnego Planu Badawczego, a zatem również pomoc w przypadku ewentualnych problemów zaistniałych w trakcie procesu kształcenia. Warto podkreślić, że zgodnie z §2 Rozporządzenie Ministra Edukacji i Nauki z dnia 27 września 2021 r. w sprawie ewaluacji jakości kształcenia w szkole doktorskiej (Dz.U. z 2021 r., poz. 1847), jednym ze szczegółowych kryteriów dotyczących ewaluacji szkół doktorskich w zakresie jakości opieki naukowej lub artystycznej i wsparcia w prowadzeniu działalności naukowej jest weryfikacja tego czy zapewniono doktorantom, w tym doktorantom z niepełnosprawnościami i doktorantom będącym rodzicami, prawidłowe warunki, a także wsparcie w realizacji programu kształcenia i indywidualnych planów badawczych oraz przygotowywaniu rozpraw doktorskich, w tym zapewniania dostępu do niezbędnej infrastruktury.

Warto również zauważyć, że w ostatnich latach władze uczelni wyższych oraz samorządy doktoranckie coraz częściej decydują się na powoływanie lokalnego Rzecznika Praw Doktoranta lub Rzecznika Praw Studenta i Doktoranta. Takie działania niezaprzeczalnie uznać należy za przykłady dobrych praktyk w zakresie ochrony praw doktorantów w poszczególnych podmiotach doktoryzujących. Rzecznicy mogą bowiem pomagać doktorantom nie tylko w sprawach dotyczących problemów w relacji doktorant-promotor, ale także współpracować aktywnie z samorządem doktorantów w celu wprowadzenia określonych zmian w regulaminach szkół doktorskich i programach kształcenia oraz przygotowywania wspólnych inicjatyw i szkoleń na rzecz środowiska doktoranckiego. Rzecznika Praw Studenta i Doktoranta powołano m.in. w Uniwersytecie Śląskim w Katowicach, Śląskim Uniwersytecie Medycznym w Katowicach, Pomorskim Uniwersytecie Medycznym oraz Uniwersytecie Medycznym w Łodzi. Instytucja Rzecznika Praw Doktoranta funkcjonuje natomiast m.in. w Uniwersytecie Łódzkim, Politechnice Krakowskiej oraz Uniwersytecie w Białymstoku.

Doktoranci wszystkich uczelni i instytutów mogą korzystać także z pomocy Rzecznika Praw Doktoranta Krajowej Reprezentacji Doktorantów. Instytucja ta funkcjonuje od 2006 r. Rzecznik Praw Doktoranta stoi na straży praw doktoranta wynikających z aktów prawa powszechnie obowiązującego oraz wewnętrznych aktów prawnych podmiotów doktoryzujących. Rzecznik Praw Doktoranta udziela doktorantom wsparcia prawnego z zakresu szkolnictwa wyższego i nauki, podejmuje mediacje i działania wyjaśniające w sprawach indywidualnych, a także wydaje opinie i rekomendacje w zakresie kwestii związanych z kształceniem doktorantów. Pomoc prawna świadczona przez Rzecznika Praw Doktoranta ma charakter nieodpłatny.

W wielu podmiotach doktoryzujących funkcjonują również dodatkowe jednostki, które świadczą przedstawicielom środowiska akademickiego pomoc psychologiczną lub mającą na celu eliminowanie trudności w kształceniu diagnozowanych przez osoby ze szczególnymi potrzebami. Są to m.in. Biura dla Osób z Niepełnosprawnościami czy też Akademickie Centra Wsparcia.

Podsumowując wskazać należy, że doktoranci szkół doktorskich mogą skorzystać z wielu możliwości uzyskania wsparcia w sprawach dotyczących kształcenia i podejmowania aktywności naukowych, wątpliwości w zakresie interpretacji przepisów prawnych czy też zaistnienia trudności uniemożliwiających im prawidłową realizację programu kształcenia i Indywidualnego Planu Badawczego. Przed rozpoczęciem kształcenia w danej szkole doktorskiej z pewnością warto zweryfikować jakie rozwiązania zapewnia dany podmiot doktoryzujący.

AUTOR:

mgr Monika Wilanowska

Data publikacji artykułu:
20.04.2024